به گفته رئیس جمهوری و در اجرای طرح ملی صرفه جویی

دولت پیشگام بهینه‌سازی مصرف انرژی می‌شود

پزشکیان: توسعه کشور با نخبگان خلاق و ریسک‌پذیر محقق می‌شود

دولت

گروه سیاسی

نشست بررسی و تدوین چارچوب‌های اجرایی «طرح فراگیر بهینه‌سازی مصرف انرژی در ادارات، محیط‌ها و اماکن دولتی» روز گذشته با حضور رئیس جمهوری مسعود پزشکیان، وزیر کشور، وزیر نیرو، رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور و رئیس سازمان مدیریت راهبردی و بهینه‌سازی مصرف انرژی برگزار شد. این نشست در ادامه جلسه سراسری اخیر رئیس جمهوری با استانداران، فرمانداران و بخشداران سراسر کشور و در راستای اجرای تکلیف ابلاغی دولت برای اصلاح الگوی مصرف و ارتقای بهره‌وری انرژی تشکیل شد.

بر این اساس، دولت آغاز «نهضت ملی مصرف بهینه انرژی» را از بخش‌های دولتی به عنوان الگوی عملیاتی برای سایر بخش‌های کشور در دستور کار قرار داده است. بر اساس تصمیمات اتخاذ شده، فاز اول اجرای این طرح از ادارات، محیط‌ها و اماکن دولتی آغاز خواهد شد و چهار حوزه اصلی مصرف شامل آب، برق، گاز و سوخت مایع (بنزین) را دربرخواهد گرفت.

همچنین در این نشست مقرر شد وزارت نیرو و سازمان مدیریت راهبردی و بهینه‌سازی مصرف انرژی، ظرف مدت تعیین شده بسته‌های آموزشی، دستورالعمل‌های اجرایی و راهکارهای عملی کاهش مصرف را تدوین و از طریق استانداران، فرمانداران و بخشداران به تمامی دستگاه‌های اجرایی و واحدهای زیرمجموعه ابلاغ کنند. همچنین بر حسن اجرای این برنامه‌ها نظارت مستمر داشته باشند.

ضرورت استقرار نظام ارزیابی عملکرد در تمامی دستگاه‌ها

رئیس جمهوری در این جلسه، تحقق سریع، مؤثر و پایدار این برنامه ملی را مستلزم حرکت در چارچوب‌های علمی، دقیق و مبتنی بر نظام حکمرانی اجرایی دانست و تأکید کرد: اجرای موفق این طرح نیازمند تشکیل تیم‌های مسئول در تمامی دستگاه‌ها، تعیین مسئول مشخص برای هر تیم، تعریف دقیق مأموریت‌ها و اقدامات اجرایی، طراحی سازوکارهای تشویقی و بازدارنده در مرحله اجرا و همچنین استقرار نظام ارزیابی و پایش مستمر عملکرد است.

پزشکیان با تأکید بر ضرورت استقرار نظام مدیریت انرژی در دستگاه‌های اجرایی، تصریح کرد: تمامی مدیران دولتی موظف‌اند ابتدا وضعیت موجود مصرف انرژی در حوزه تحت مدیریت خود را به‌صورت دقیق شناسایی، ثبت و مستندسازی کنند، سپس اهداف کمی و قابل سنجش برای کاهش مصرف را تعیین کرده و برنامه‌های اجرایی خود را برای تحقق این اهداف ارائه دهند. همچنین پس از اجرای برنامه‌ها، گزارش مستند نتایج، میزان صرفه‌جویی و دستاوردهای حاصل از اقدامات انجام شده را ارائه کنند.

رئیس جمهوری همچنین بر ضرورت استقرار نظام ارزیابی عملکرد در تمامی دستگاه‌ها تأکید کرد و گفت: هر دستگاه اجرایی موظف است میزان پایبندی واحدها و کارکنان به دستورالعمل‌های کاهش مصرف را ارزیابی کرده و با برخورد با موارد تخلف، مشوق‌های لازم برای واحدها و افرادی که بیشترین میزان صرفه‌جویی و بهبود عملکرد را محقق کرده‌اند، در نظر بگیرد.

پزشکیان در ادامه بر ایجاد مرکز ملی پایش و رصد مصرف انرژی تأکید کرد و خواستار راه‌اندازی اتاق مانیتورینگ برای رصد برخط اقدامات استان‌ها در حوزه کاهش مصرف انرژی و ارزیابی لحظه‌ای شاخص‌های مصرف شد.

امکان دستیابی به ۳۰ درصد صرفه‌جویی وجود دارد

رئیس جمهوری با اشاره به ظرفیت بالای صرفه‌جویی در بخش دولتی اظهار کرد: در صورت اجرای صحیح اصول مدیریت مصرف در ادارات و دستگاه‌های اجرایی، امکان دستیابی به بیش از ۳۰ درصد صرفه‌جویی در برخی بخش‌ها وجود دارد.

پزشکیان تأکید کرد: اگر دولت قصد دارد مردم را به مشارکت در اصلاح الگوی مصرف دعوت کند، ابتدا باید خود در عمل پیشگام باشد. هنگامی که مردم در مراجعه به دستگاه‌های دولتی، رعایت اصول صرفه‌جویی و مدیریت مصرف را مشاهده کنند، زمینه لازم برای جلب اعتماد عمومی و مشارکت اجتماعی در این حوزه فراهم خواهد شد.

در بخش دیگری از این نشست و در پی گزارش وزیر نیرو درباره فعالیت‌های غیرقانونی مرتبط با استخراج رمزارز در برخی شهرک‌های صنعتی، رئیس جمهوری به وزارت صنعت، معدن و تجارت دستور داد با ابطال مجوز واحدهای متخلف، نسبت به بازپس‌گیری اراضی واگذار شده به این واحدها مطابق ضوابط قانونی اقدام کند. همچنین مقرر شد تمامی بخش‌ها و مجموعه‌هایی که از یارانه‌های انرژی یا انرژی رایگان بهره‌مند می‌شوند، در اسرع وقت برنامه‌های عملیاتی خود را برای کاهش حداکثری مصرف و افزایش بهره‌وری انرژی ارائه کنند.

در پایان این نشست نیز پزشکیان بر ضرورت اجرای منسجم، ساختارمند و نظام‌مند برنامه‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی در سراسر کشور تأکید کرد و گفت: هدف دولت، استقرار یک نظام حکمرانی یکپارچه در حوزه مدیریت مصرف انرژی با مسئولیت‌های مشخص، تیم‌های اجرایی و نظارتی کارآمد و سازوکارهای پایش و ارزیابی مستمر در تمامی استان‌ها و شهرستان‌های کشور است.

ابلاغ مأموریت‌های جدید معاونت علمی

روز پنجشنبه هفته گذشته نشست تخصصی بررسی عملکرد معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری با حضور مسعود پزشکیان و جمعی از مدیران و مسئولان این معاونت برگزار شد. در این نشست، گزارش‌هایی درباره روند توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در حوزه‌های زیست‌فناوری، پزشکی بازساختی، تولید صنعتی واکسن‌های راهبردی، توسعه زنجیره تأمین مواد اولیه دارویی، کاهش ارزبری تجهیزات و ملزومات پزشکی، گسترش سلامت الکترونیک، تجهیز مراکز سلول‌درمانی، وضعیت زیست‌بوم دانش‌بنیان کشور و همچنین عملکرد بنیاد ملی علم ایران در حوزه تولید علم و توسعه پژوهش‌های راهبردی ارائه شد.

رئیس جمهوری در این جلسه با قدردانی از اقدامات انجام شده، توسعه فناوری‌های راهبردی و تقویت زنجیره ارزش دانش‌بنیان را از الزامات تحقق رشد پایدار اقتصادی دانست و اظهار کرد: یکی از حوزه‌های مهم فعالیت معاونت علمی، توسعه توانمندی کشور در تولید مواد اولیه دارویی و محصولات راهبردی سلامت است. هر میزان که در این حوزه فعال‌تر عمل کنیم، با تأمین نیازهای داخلی، وابستگی کشور به خارج کاهش خواهد یافت و دولت نیز از این مسیر حمایت کامل خواهد کرد.

پزشکیان با تأکید بر نقش فناوری‌های نوظهور در ارتقای کارآمدی نظام سلامت، بهره‌گیری از ظرفیت هوش مصنوعی و شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در حوزه سلامت را گامی مؤثر در تحقق عدالت سلامت برشمرد و افزود: فناوری‌های هوشمند می‌توانند دسترسی عادلانه به خدمات سلامت را در مناطق کمتر برخوردار و دورافتاده تسهیل کرده و با کاهش هزینه‌ها، کیفیت و اثربخشی خدمات را افزایش دهند.

رئیس جمهوری حمایت از نخبگان، پژوهشگران و جوانان خلاق را از اولویت‌های دولت عنوان کرد و گفت: ایجاد زیرساخت‌های فناورانه در تراز جهانی و احداث برج‌های فناوری و نوآوری، زمینه حضور مؤثر نخبگان در عرصه تولید ثروت، خلق ارزش افزوده و حل مسائل کشور را فراهم خواهد کرد.

به گفته پزشکیان، نتیجه این رویکرد، افزایش امید اجتماعی، جلوگیری از مهاجرت سرمایه انسانی و تقویت اقتصاد دانش‌بنیان خواهد بود و دولت مصمم به تحقق این اهداف است.

باید چشم‌اندازی روشن و امیدبخش برای نخبگان ترسیم شود

رئیس جمهوری همچنین بر ضرورت هم‌افزایی میان معاونت علمی، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و نخبگان ایرانی خارج از کشور تأکید کرد و افزود: باید چشم‌اندازی روشن و امیدبخش برای آینده نخبگان ترسیم شود. هر جا بستر مناسب برای فعالیت علمی و فناورانه فراهم شود، دولت نیز با تمام توان از آن حمایت خواهد کرد.

پزشکیان با بیان اینکه آینده اقتصاد کشور بیش از هر چیز به دانش، فناوری و سرمایه انسانی وابسته است، اظهار کرد: آنچه آینده ایران را خواهد ساخت، صرفاً منابع نفت و گاز نیست، بلکه فناوری‌های پیشرفته و مغزهای خلاقی هستند که باید زمینه شکوفایی استعدادهای آنان فراهم شود.

رئیس جمهوری توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، برقی‌سازی ناوگان حمل‌ونقل و کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی را از مأموریت‌های مهم معاونت علمی برشمرد و تصریح کرد: لازم است تمامی ظرفیت‌های علمی، صنعتی و اجرایی کشور برای توسعه فناوری‌های مرتبط با انرژی‌های پاک و افزایش بهره‌وری انرژی به‌صورت هماهنگ به کار گرفته شوند.

> مقرر شد وزارت نیرو و سازمان مدیریت راهبردی و بهینه‌سازی مصرف انرژی، ظرف مدت تعیین‌شده بسته‌های آموزشی، دستورالعمل‌های اجرایی و راهکارهای عملی کاهش مصرف را تدوین و از طریق استانداران، فرمانداران و بخشداران به تمامی دستگاه‌های اجرایی و واحدهای زیرمجموعه ابلاغ کنند

پزشکیان همچنین بر بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت پیمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی از جمله بریکس، سازمان همکاری شانگهای و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در توسعه همکاری‌های فناورانه تأکید کرد.

رئیس جمهوری در ادامه، جمع‌آوری گازهای مشعل (فلر) را یکی از اولویت‌های مهم کشور دانست و با اشاره به هدررفت سالانه میلیاردها دلار از سرمایه‌های ملی در این بخش اظهار کرد: دولت از شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در حوزه جمع‌آوری و بهره‌برداری از گازهای فلر حمایت قاطع خواهد کرد و هرگونه مانع در این مسیر را برطرف می‌سازد.

تأکید رئیس جمهوری بر توسعه پنل‌های خورشیدی

پزشکیان همچنین بر تدوین برنامه ملی توسعه پنل‌های خورشیدی پشت‌بامی، ارتقای بهره‌وری انرژی و توسعه فناوری‌های متناسب با شرایط اقلیمی کشور تأکید کرد و گفت: باید از ظرفیت دانشگاه‌ها، دانشجویان و شرکت‌های دانش‌بنیان برای حل مسائل واقعی کشور در حوزه انرژی و محیط زیست استفاده شود.

رئیس جمهوری با اشاره به اهمیت مدیریت مصرف انرژی، خواستار همکاری نزدیک معاونت علمی با صنایع برای توسعه محصولات و فناوری‌های کم‌مصرف شد و افزود: افزایش بهره‌وری انرژی باید به یک رویکرد ملی تبدیل شود و فناوری در این مسیر نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

پزشکیان همچنین بر ضرورت توزیع عادلانه منابع و زیرساخت‌های علمی و فناورانه در کشور تأکید کرد و گفت: سیاست‌گذاری‌ها و تخصیص منابع باید به گونه‌ای باشد که توسعه متوازن منطقه‌ای، حفظ محیط زیست، صیانت از منابع طبیعی و بهره‌گیری از مزیت‌های جغرافیایی و زیست‌محیطی کشور را تضمین کند.

رئیس جمهوری در ادامه علم و فناوری را از مهم‌ترین مؤلفه‌های اقتدار ملی برشمرد و اظهار کرد: قدرت واقعی کشور در دانش، فناوری و سرمایه انسانی آن نهفته است. چرا دشمن در جنگ اخیر پل‌ها و مراکز علمی و دانش‌بنیان ما را هدف قرار داد؟ چون نماد اقتدار ایران است و ما هرچه در مرزهای دانش و فناوری پیشرفته‌تر حرکت کنیم، قدرت چانه‌زنی، امنیت و جایگاه بین‌المللی کشور نیز تقویت خواهد شد.

پزشکیان در پایان با تأکید بر ضرورت حمایت همه‌جانبه از نخبگان و پژوهشگران کشور خاطرنشان کرد: این کشور متعلق به همه ایرانیان است. باید شرایطی فراهم کنیم که نخبگان با امید، انگیزه و احساس اثرگذاری در کشور بمانند و در مسیر پیشرفت، عزت و اقتدار ایران نقش‌آفرینی کنند.

تجلیل رئیس جمهوری از دکتر فرخ سعیدی جزو مفاخر علوم پزشکی کشور

برش

رئیس جمهور مسعود پزشکیان به همراه وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با حضور در منزل دکتر فرخ سعیدی، ضمن دیدار و گفت‌وگوی صمیمانه با این چهره برجسته علمی کشور، با اهدای لوحی از سال‌ها تلاش ارزشمند، خدمات علمی و نقش مؤثری در ارتقای دانش و نظام سلامت کشور تجلیل و قدردانی کرد. در متن لوح تقدیر رئیس جمهوری از دکتر سعیدی آمده است: «توفیق خدمت به خلق موهبتی است که به لطف پروردگار متعال و به شایستگی، به دستان توانمند بزرگانی سپرده شده تا معنای تعهد، مسئولیت و نوع دوستی را با تجلی به خدمت‌رسانی صادقانه و مستمر جلوه‌گر نمایند. به پاس سال‌ها تلاش خستگی‌ناپذیر، خدمات گرانسنگ علمی و پزشکی و جایگاه ماندگار جنابعالی در ارتقای دانش جراحی و تربیت پزشکان و جراحان متعدد در کشور، این لوح تقدیر اهدا می‌گردد. بی‌تردید مجاهدت‌های صادقانه و دستاوردهای ارزشمند علمی شما در عرصه پزشکی و جراحی، سرمایه‌ای گرانبها برای جامعه سلامت بوده و نام پرافتخارتان را در زمره پیشگامان و مفاخر این سرزمین جاودانه ساخته است.

عزت و توفیق روزافزونتان را از درگاه خداوند علیم مسألت می‌نمایم.»

خبر

رئیس جمهوری با نخست‌وزیر پاکستان، امیر قطر و رئیس جمهوری تاجیکستان گفت‌وگو کرد

امیدواری به فصل جدیدی از صلح، ثبات و همکاری منطقه‌ای

مسعود پزشکیان، رئیس جمهوری جمهوری اسلامی ایران، در سه گفت‌وگوی تلفنی جداگانه با شهباز شریف نخست‌وزیر پاکستان، شیخ تمیم بن حمد آل ثانی امیر قطر و امامعلی رحمان رئیس جمهوری تاجیکستان، با بررسی آخرین تحولات مربوط به توافق اخیر برای پایان جنگ، درباره روندهای پیش‌رو، تقویت روابط دوجانبه و گسترش همکاری‌های منطقه‌ای رایزنی کرد.

پزشکیان در گفت‌وگوی تلفنی با شهباز شریف از تلاش‌های مسئولانه و دلسوزانه دولت پاکستان برای کاهش تنش‌ها و پیشبرد ابتکارات دیپلماتیک قدردانی کرد. وی همچنین از نقش شهباز شریف، ژنرال عاصم منیر فرمانده ارتش پاکستان و سید محسن نقوی وزیر کشور این کشور در میانجی‌گری و تسهیل گفت‌وگوهایی که به دستیابی به توافق اولیه برای پایان جنگ انجامید، تشکر کرد.

رئیس جمهوری این اقدامات را جلوه‌ای از حسن نیت، برادری اسلامی و مسئولیت‌پذیری منطقه‌ای دانست و تأکید کرد که تلاش‌های دولت و ملت پاکستان در این مقطع حساس در حافظه تاریخی ملت ایران ماندگار خواهد بود. وی ابراز امیدواری کرد که توافق حاصل‌شده به تثبیت صلح، کاهش تنش‌ها و آغاز مرحله‌ای تازه از همکاری‌های منطقه‌ای در راستای تأمین منافع ملت‌های منطقه منجر شود.

شهباز شریف نیز با استقبال از توافق اخیر که با امضای مسئولان ذی‌ربط جمهوری اسلامی ایران، آمریکا و پاکستان به دست آمده، آن را گامی مهم برای تقویت ثبات و امنیت منطقه‌ای توصیف کرد. وی از صبر، استقامت و رویکرد مبتنی بر عقلانیت مسئولان و ملت ایران در جریان مذاکرات تمجید و تأکید کرد که ایران و پاکستان علاوه بر همسایگی، دو ملت دوست و برادر با پیوندهای عمیق تاریخی، فرهنگی و دینی هستند.

نخست‌وزیر پاکستان تصریح کرد که کشورش با صداقت، حسن نیت و احساس مسئولیت در مسیر میانجی‌گری و نزدیک کردن دیدگاه‌ها تلاش کرده و این رویکرد را در مراحل بعدی مذاکرات نیز ادامه خواهد داد. وی همچنین اجرای مستمر توافق را زمینه‌ساز صلح، ثبات، توسعه و گسترش همکاری‌های اقتصادی و منطقه‌ای دانست و بر علاقه‌مندی اسلام‌آباد برای توسعه روابط با ایران در حوزه‌های علم و فناوری، صنعت، کشاورزی، تجارت و اقتصاد تأکید کرد. دو طرف نیز بر استمرار رایزنی‌ها و تقویت مناسبات راهبردی میان دو کشور توافق کردند.

قدردانی رئیس جمهوری از نقش قطر

پزشکیان در گفت‌وگوی تلفنی با شیخ تمیم بن حمد آل ثانی از نقش سازنده و تلاش‌های مسئولانه قطر در کاهش تنش‌ها و فراهم کردن زمینه دستیابی به توافق پایان جنگ قدردانی کرد. وی با تأکید بر اهمیت همکاری و همگرایی کشورهای منطقه، توسعه روابط برادرانه میان کشورهای اسلامی و تقویت پیوندهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را عامل مهمی برای ایجاد ثبات، امنیت و پیشرفت پایدار دانست.

رئیس جمهوری همچنین از نقش قطر، پاکستان و دیگر کشورهای اسلامی در فراهم شدن زمینه‌های توافق قدردانی کرد و گفت: «استمرار رویکرد مبتنی بر گفت‌وگو و همکاری می‌تواند به استقرار صلح و آرامش پایدار در منطقه بینجامد.» وی ابراز امیدواری کرد که فضای جدید ایجادشده موجب گسترش روابط ایران با قطر و سایر کشورهای منطقه و تقویت وحدت و همبستگی کشورهای اسلامی شود.

امیر قطر نیز با ابراز خرسندی از دستیابی به توافق، نقش دیپلماسی و گفت‌وگو را در کاهش تنش‌ها و تقویت ثبات منطقه‌ای مهم ارزیابی کرد و گفت، قطر از آغاز دوره ریاست جمهوری پزشکیان برای توسعه روابط با ایران و کمک به کاهش تنش‌ها تلاش کرده است. وی روابط دو کشور را مستحکم، راهبردی و مبتنی بر منافع و سرنوشت مشترک توصیف و تأکید کرد که شرایط کنونی فرصت مناسبی برای گسترش همکاری‌ها فراهم کرده است. شیخ تمیم همچنین با اشاره به وجود جریان‌های مخالف ثبات منطقه، بر حمایت قطر از روندهای سازنده، تحکیم ثبات منطقه‌ای و تحقق توافقی پایدار تأکید کرد.

لزوم گسترش همکاری‌های دوجانبه ایران و تاجیکستان

پزشکیان در گفت‌وگوی تلفنی با امامعلی رحمان رئیس جمهوری تاجیکستان از همدلی، حمایت‌ها و مواضع برادرانه دولت و ملت تاجیکستان نسبت به جمهوری اسلامی ایران قدردانی کرد. وی با اشاره به تفاهم پایان جنگ، ابراز امیدواری کرد که وحدت عملی کشورهای اسلامی بتواند سیاست‌های تجاوزکارانه و بی‌ثبات‌کننده رژیم صهیونیستی را متوقف کرده و زمینه استقرار امنیت و آرامش پایدار در منطقه را فراهم سازد.

رئیس جمهوری روابط ایران و تاجیکستان را به دلیل پیوندهای عمیق تاریخی، فرهنگی و تمدنی، ممتاز و راهبردی خواند و بر گسترش همکاری‌های دوجانبه در همه حوزه‌های مورد علاقه دو کشور تأکید کرد. وی همچنین ابراز امیدواری کرد که فضای جدید به توسعه همکاری‌های اقتصادی، تجاری، گردشگری و فرهنگی و افزایش رایزنی‌ها و دیدارهای دوجانبه منجر شود.

امامعلی رحمان نیز با تبریک دستیابی به تفاهم پایان جنگ، آن را تحولی امیدبخش برای ملت‌های منطقه دانست و آرزوی برقراری صلح، امنیت و ثبات پایدار برای ایران و منطقه را مطرح کرد. وی برآمادگی تاجیکستان برای گسترش همکاری‌های مشترک در حوزه‌های مختلف و توسعه مناسبات اقتصادی، سرمایه‌گذاری، گردشگری و تبادلات مردمی تأکید و ابراز امیدواری کرد که فضای مثبت کنونی به تعمیق روابط دوستانه و برادرانه تهران و دوشنبه بینجامد.

فرصتی برای تبدیل دستاوردهای سیاسی به نتایج اقتصادی

یادداشت

محمد عطریانفر
عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت

رهبر انقلاب اسلامی، با توجه به اعتمادی که به رئیس جمهوری و شورای عالی امنیت ملی داشتند و با رأی قاطع اعضای شورای عالی امنیت ملی (به‌جز یک نفر) به دولت و شخص رئیس جمهور پزشکیان اعتماد کردند. از همین رو، مسئولیت پیگیری این مسیر را به ایشان سپردند تا روند مذاکرات و سایر امور مرتبط، بر پایه مصالح و منافع ملی دنبال شود. بدین ترتیب، مطالبه‌ای که مردم مطرح می‌کردند در عمل مورد توجه و اجابت قرار گرفت و این مسیر فرصت یافت تا در عرصه عمل آزموده شود. اکنون که نتیجه این تجربه نیز در برابر افکار عمومی قرار گرفته است، برخی در داخل کشور می‌کوشند از آن برای ایجاد دوگانگی، تسویه‌حساب‌های سیاسی، برخوردهای جناحی، اختلاف‌افکنی و دامن زدن به شکاف‌های داخلی بهره‌برداری کنند. رویکردی که نه کمکی به تحلیل واقع‌بینانه شرایط می‌کند و نه در راستای منافع ملی است.

فراموش نکنیم که ترک تخاصم موقت وامضای یادداشت تفاهم میان جمهوری اسلامی ایران و آمریکا در ۲۸ خرداد ۱۴۰۵ صرفاً یک رویداد سیاسی مقطعی نیست. این رویداد حساس را باید یکی از طولانی‌ترین منازعات سیاسی عصر حاضر دانست. یادداشت تفاهمی که به امضای دورئیس جمهوری رسیده، علی القاعده به توافق قطعی و پایدار منجر خواهد شد، فارغ از ابعاد نظامی و امنیتی آن، حامل پیام‌هایی عمیق برای آینده منطقه، اقتصاد جهانی و نظم بین‌الملل خواهد بود.

در عرصه سیاست، برخی توافق‌ها پایان یک بحران و برخی دیگر آغاز مسیری تازه برای مدیریت بحران به شمار می‌آیند. به‌نظر می‌رسد تفاهم اخیر میان تهران و واشنگتن به احتمال زیاد از نوع دوم است. چرا که نه ایران از اصول و راهبردهای جدی خود دست کشیده و نه آمریکا از تمامی اهداف و نگرانی‌های خود عبور کرده است. از این رو، آنچه شکل گرفته گرچه یک مصالحه نهایی نیست اما تلاشی برای جلوگیری از تشدید تنش و گشودن پنجره‌ای به سوی گفت‌وگوهای گسترده‌تر به‌حساب می‌آید. طی بیش از چهار دهه اختلاف، بی‌اعتمادی و رقابت، شکافی عمیق در روابط دو کشور ایجاد شده است. چنین گسستی با یک توافق آتش‌بس، به‌طور کامل ترمیم نخواهد شد. با این حال، اگر اراده سیاسی لازم در هر دو طرف وجود داشته باشد، می‌توان انتظار داشت روابط از مرحله تقابل مستقیم به مرحله ترک تخاصم و آغاز رقابت مدیریت‌شده و تعامل محدود اما هدفمند بینجامد.

با وجود اختلاف گسترده در دیدگاه صاحبنظران درباره مذاکرات ایران و آمریکا، بخش قابل توجهی از تحلیلگران و ناظران مستقل معتقدند ارزیابی هر تفاهم باید به‌دور از فضای تبلیغاتی وسیاسی و بر اساس دستاوردهای عینی و قابل اندازه‌گیری صورت گیرد.

اولین دستاورد مهم ایران در میان این منازعه طولانی مدت، تثبیت جایگاه برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز کشور در معادلات بین‌المللی است. در حالی که در گذشته اصل وجود این برنامه محل مناقشه بود، امروز مذاکرات عمدتاً بر سر سطح فعالیت‌ها، چارچوب نظارت‌ها و نحوه مدیریت اختلافات متمرکز است. این تغییر نشان می‌دهد که ایران توانسته بخشی از اهداف راهبردی خود را به واقعیتی معتبر و پذیرفته‌شده در عرصه بین‌المللی تبدیل کند.

دومین دستاورد را باید در کاهش خطر رویارویی مستقیم و مدیریت تنش‌های امنیتی جست‌وجو کرد. بدیهی است هر زمان کانال‌های دیپلماتیک فعال باشند، احتمال بروز بحران‌های پرهزینه برای طرفین و منطقه کاهش می‌یابند. لذا به‌باور من و از این منظر، حفظ روندگفت‌وگوها خود یک موفقیت سیاسی و امنیتی محسوب می‌شود. در حوزه اقتصادی نیز به هر میزان فشارهای تحریمی کاهش یابد و دسترسی به منابع ارزی و گشایش در تجارت خارجی تسهیل شود، خواه ناخواه به عنوان دستاورد عملی قابل قبول ارزیابی می‌شود. ولو اینکه بسیاری از کارشناسان می‌گویند این دستاوردها هنوز با سطح انتظارات اقتصاد ایران فاصله دارد، اما نمی‌توان تأثیر آنها را بر ثبات نسبی بازار و کاهش عدم اطمینان اقتصادی نادیده گرفت.

از سوی دیگر، تداوم گفت‌وگوها بیانگر این واقعیت است که ایران همچنان یکی از بازیگران تأثیرگذار در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی است و قدرت‌های جهانی ناگزیر از تعامل و مذاکره با تهران هستند. این مسأله نیز به عنوان سرمایه سیاسی و دیپلماتیک ارزشمندی برای کشورمان باید حفظ شود. با این حال، منتقدان، مهم‌ترین مطالبه ایران، یعنی رفع مؤثر تحریم‌ها و ایجاد امکان بهره‌مندی بلندمدت از مزایای اقتصادی توافق‌ها را درگرو مذاکراتی می‌دانند که ثمربخش باشد و به ترک مخاصمه پایدار و ورود به عرصه همزیستی سیاسی مسالمت‌آمیز منجر شود. از این رو، قضاوت نهایی درباره هر تفاهم به نتایج حاصل از مذاکرات بستگی دارد.

درخصوص دورنمای دور جدید دو احتمال مقدّر است: احتمال اول که منطقی‌تر به‌نظر می‌رسد، دستیابی به یک توافق محدود و مرحله‌ای است؛ توافقی که در آن طرفین بدون ورود به همه اختلافات پیچیده و تاریخی، بر مجموعه‌ای از اقدامات متقابل و قابل اجرا تمرکز کنند. طبیعی است چنین رویکردی از تشدید بحران جلوگیری کرده و زمینه را برای مذاکرات گسترده‌تر در آینده فراهم می‌سازد.

احتمال دوم، براین پایه استوار است که ادامه گفت‌وگوها بدون دستیابی به توافق نهایی مطلوب به پایان برسد. در این حالت، مذاکرات به عنوان ابزاری برای مدیریت اختلافات باقی می‌ماند و طرفین تلاش می‌کنند از تبدیل شدن اختلافات به بحران لاینحل جلوگیری کنند. تجربه سال‌های گذشته روی این رویکرد قرار داشته و آینده هم نشان می‌دهد که ممکن است چنین سناریویی، پیش روی دوکشور باشد. البته بنا به تشخیص من با عنایت به یأس کامل آمریکا درپروژه براندازی نظام ایران حداقل در ۱۰ سال آینده، این سناریو از دستور کار واشنگتن خارج خواهد بود.

درمقام توصیه به سیاستمردان ودیپلمات‌های مسئول برای افزایش شانس موفقیت، تأکید می‌شود ایران چند محور اساسی را مدنظر قرار دهد. اول آنکه تمرکز مذاکرات بر دستاوردهای اقتصادی ملموس و قابل سنجش باشد. افزایش دسترسی به منابع مالی، تسهیل صادرات، بهبود روابط بانکی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی از جمله شاخص‌هایی هستند که ابعاد موفقیت توافق را مشخص می‌کنند. دوم، تجربه‌های گذشته اهمیت دریافت تضمین‌های عملی و اجرایی را پیش چشم ما قرار داده است. توافق بدون پشتوانه اجرای تعهدات کشور را در برابر تحولات سیاسی آسیب‌پذیر می‌کند. سوم، شکل‌گیری اجماع داخلی و حمایت نهادهای مؤثر از روند مذاکرات، قدرت چانه‌زنی تیم مذاکره‌کننده را افزایش می‌دهد و در نهایت، برای دستیابی به توافق مورد انتظار هرچه دامنه اختلاف محدودتر باشد نتیجه مطلوب دردسترس ترخواهد بود. هرچه دامنه اختلافات درمذاکرات گسترده‌تر باشد، احتمال دستیابی به توافق کاهش می‌یابد. بر این اساس، دور جدید گفت‌وگوها را می‌توان فرصتی مهم برای تبدیل دستاوردهای سیاسی به نتایج اقتصادی دانست.